

Acțiunile forțelor de represiune din Ministerul de Interne – 16-20 Decembrie 1989

Structura organizatorică a Inspectoratului Județean Timiș:

Colonel Popescu Ion – șeful Inspectoratului

Securitate

Colonel Sima Traian – șeful Securității Timiș

Lt.-colonel Atudoroaie Gheorghe – loțiitor

Maior Radu Tinu – loțiitor

Lt.-colonel Pele Ioan Petru – șeful Serviciului 1A Informații Interne

Colonel Cîntărețu Constantin – șeful Serviciului 1B Informații Interne

Maior Zarcu Nicolae – șeful Serviciului II Contrainformații în sectoare economice

Lt.-colonel Uram Tuculescu – șeful Serviciului III Contraspionaj

Maior Fierășcu Gheorghe – șeful Grupei de informații externe

Maior Mavru Nicolae – șeful Serviciului Filaj

Lt.-colonel Popescu Nicolae – șeful Serviciului de luptă antitero

Căpitan Petenchi Toader – șeful U.S.L.A.

Miliție

Colonel Deheleanu – șeful Miliției Județene

Lt.-colonel Corpodeanu Ion – adjunct

Lt.-colonel Tufariu Dumitru – șeful Serviciului Cercetări Penale

Colonel Fărcașu – comandantul Miliției Municipale

Lt.-colonel Toma Ionel – șeful Serviciului Pază și Ordine

16 Decembrie 1989

Activitatea pastorului László Tőkés era atent supravegheată de o echipă a Securității Timiș, condusă de maiorul Radu Tinu. Lucrătorii Securității urmăreau cu atenție evenimentele care se derulau în fața Bisericii Reformate. După ce tramvaiele din Piața Maria au fost oprite de către manifestați, protestul celor aflați acolo s-a transformat radical. Dacă inițial timișorenii s-au adunat la Biserica Reformată pentru a se împotrivi evacuării pastorului László Tőkés, din acest moment protestul s-a radicalizat, cerându-se, pentru prima dată, schimbarea lui Ceaușescu, exprimată prin scandarea primei lozinci: „Jos Ceaușescu!”. În acel moment a avut loc și prima altercație între manifestați și efectivele Ministerului de Interne și s-au făcut primele arestări.

Colonelul Popescu Ion, inspectorul-șef al Inspectoratului de Interne Timiș, în baza Ordinului 02600 din 1 iulie 1988, pune în aplicare planul unic de acțiune, desfășurând în Timișoara trupele de intervenție avute la dispoziție. Astfel, au intrat în dispozitiv: 2 plutoane de intervenție dotate cu căști, scuturi și bastoane, trei subunități de la Brigada de Securitate și două

subunități de la Trupele de Grăniceri. La Consiliul Județean au intervenit în forță, bătând și arestând o mare parte din manifestații aflați în zonă.

Echipe mobile ale Securității și Miliției au urmărit mișcările manifestațiilor prin oraș, din Calea Buziașului, de la IAEM, Strada Arieș, Complexul Studentesc, Catedrală, Bulevardul Republicii, Circumvalațiunii, Piața Dacia, Calea Aradului. Cu ajutorul trupelor de la M.Ap.N., de la orele 22,00 și până în dimineața de 17 decembrie, orele 04,00, s-au făcut arestări masive în rândul manifestațiilor. Lucrătorii din cadrul Miliției și Securității au arestat orice persoană întâlnită pe stradă, bătând cu bestialitate bărbați, femei, copii și bătrâni laolaltă. Persoanele arestate au fost duse în curtea Inspectoratului, unde din nou au fost bătute și maltratate într-un mod inuman. Iată câteva fragmente din declarațiile date de câteva persoane aflate, în calitate de martori, la procesul lotului de la Timișoara:

Martorul Trofin Traian: „*Dar faptul când, de după clădire, au apărut acele trupe îmbrăcate în salopete cu căști albe pe cap și cu bastoane și cu scuturi, care ne-au bătut acolo și noi n-aveam nimic în mână. Acolo am luat-o și eu pe cocoasă, bine de tot, pe spate, că de aceea vorbesc așa și acum. M-am retras către Spitalul ASCAR – de inimă, este aproape, acolo. M-am ascuns în hol. Lumea era luată și bătută... Care era prins și bătut era luat și tras către părculețul acela unde este poarta nr. 2, unde se țineau audiențele la Partid înainte, acolo erau trași la o mașină. Pur și simplu, erau bătuți și trași așa, pe jos, ca și cum ai trage un sac de ciment, în care mai este puțin ciment în el și-l tragi pe jos. Așa erau duși oamenii ăia acolo. Și femei, și fete tinere, și copii tineri*”.¹

Martorul Borchescu Ioan: „*Ne scoate pe toți afară în stradă, unde era un camion RABA, cu coviltir. Și ne-o încărcat pe toți acolo, într-o RABA militară, cu coviltir. Ne-or încărcat pe toți în mașina aia, dar într-un hal fără de hal. Cu lovituri, înjurături, cu minuni de lume... Un ofițer de Miliție, tânăr, era fără caschetă, deschis la haină, că era și cald, ăla o fost un ofițer foarte rău, foarte rău. O lovit o femeie bătrână care n-a putut să se urce sus. Era cu bărbatul, veneau de la o nuntă și i-o prins. O lovit-o pe aia peste gură rău, un om rău de tot... Bărbat frumos, numa' rău... S-ar putea ști cine-i, pentru că ofițerul de servicii știe cui ne-o predat pe noi. Ne-o încărcat în RABA aia, o plecat de la Garnizoană înspre Restaurantul Militar, o făcut la dreapta, pe urmă tot la dreapta, pe linia de tramvai, și o mers prin fața Magazinului «Bega», până la pod, la Decebal. La pod o făcut la stânga și o luat-o spre Miliția Municipiului. O trecut de Miliția Municipiului și o intrat în curte la Miliția Județ. Acolo o fost tragedia lumii, ce nu s-o văzut nici în filmele de groază... Ne-o pus pe toți pe burtă în curte, și militarii, nu militarii, subofițerii de Miliție aveau niște pari albi și ne-o bătut cu alea pe burtă, cu mâinile întinse, ne-o bătut până la ora 5,30. La 5,30, un ofițer mare, așa, brunet, îi zice la șoferul de la dubă să aducă duba acolo, aia care venea cu deșinuții. O adus duba și întreabă: «Câți încap în ea, mă?» Și zice: «60 și, dacă îi împachetezi bine, 90.» «Împachetează-i foarte bine!» Ne-o înjurat, cum nu lăsa Dumnezeu, ne-o înjurat, o spus că ne duce să ne puște... «Avem ziduri destule, mă! V-o trebuit **putere**? De ce n-ați venit să vă dăm noi? N-ați știut că-i la Miliție **puterea**?» Ofițerul ăla înalt o zis așa. Și ne-o dus la Penitenciar (...)*La Miliție, în curte, pe nimeni n-au întrebat cum îl cheamă. Numa' bătaie și bătaie... Pe burtă ne-or ținut o oră și ne-or bătut... P.C.: - Și bărbați? Și femei?**

---

¹ Procesul de la Timișoara, volumul IV, pg. 2267

*Bo.I.: - Lângă mine era o femeie. Tremura inima în ea. Am simțit cum tremura inima în ea. Femeie și fricoasă și vai și-amar de ea. În stânga mea era un tractorist; când i-o dat un picior în gură, pentru că o vrut să ridice capul, când i-o dat cu piciorul în gură, o și scuipat dinții și i-o dat și un picior în cap: «Mâncă pământ românesc, mă, că ăsta-i pământ românesc!».*²

Martorul Ioana Ecaterina: „Când am ajuns la Miliție, unde ne-a lăsat jos într-o curte mare, ne-a lăsat și apreciam că este Miliție sau Inspectorat, nu știam ce e, pe sub mâini m-am uitat doar, că-mi era frică și m-am uitat și am văzut că sunt niște cazane mari de motorină, de benzină, de ulei... Lângă mine era un om care întotdeauna îmi spunea să nu-mi fie frică. Dincolo de mine a ridicat un om capul, presupuneam că este un om, tot muncitor, era tractorist și zice către mine: „Doamnă, nu vă fie frică! Nu vă fie frică!”. Tremuram toată, nu știam ce să fac de frică...

P.C.: - Dar ce s-a întâmplat acolo? Ce vi s-a întâmplat?

Ioana Ecaterina.: - Ne-a bătut. Acolo ne-a bătut cel puțin 20-25 de minute.

P.C.: - Cine?

Io.E.: - Un om înalt, foarte nervos, un om mai voinic, în civil, ne-a bătut de ne-a zăpăcit în bătaie... Asta a fost pe 16...

P.C.: - Câți erați acolo?

Io.E.: - Era un singur om care ne-a bătut...

P.C.: - Nu, nu, nu! Dar câți erați dv. acolo?

Io.E.: - Noi eram mulți, foarte mulți, cel puțin 80-90 de persoane.

P.C.: - Și erați întinși jos? Acolo în curte?

*Io.E.: - Eram întinși pe burtă. Ca pe animale ne-a întins pe burtă.*³

Martorul Perici Viorel Grigorie: Au luat-o și pe prietena mea și încă doi copii, la vreo 13-14 ani, un băiat la vreo 17 ani și un om mai în vârstă și o femeie. Și pe ea au băgat-o în mașină. Ne-au dus la Miliție. Acolo, cum am ajuns la Miliție, ne-au coborât și iară au început să ne bată și ne-au spus să ne culcăm pe jos, pe burtă. Aici, bineînțeles că au început să ne bată mai mulți, deci nu numai doi-trei, patru-cinci, să ne lovească cu picioarele... N-aveam voie să ne uităm nici în stânga, nici în dreapta, numai să stăm culcați cu capul în jos...

P.C.: - Unde? Afară?

*Perici Viorel.: - Da. Deci ne-au băgat pe poarta mare, cum intri pe dreapta au niște celule acolo, la beci, dar înainte de a ne băga jos, la celulele alea, ne-au bătut. Eu, totuși, am reușit să-l văd pe unul cu păr castaniu, avea un Alain Delon pe el, pantaloni maro, ochi albaștri, cu mustață. După ce ne-au bătut, ne-au dus jos în beci și ne-au luat datele. Și după aia ne-au băgat într-o cameră și pe prietena mea separat. În acea cameră au fost în jur de 70-80 de inși. Dimineața ne-au scos de-acolo și ne-au pus, nu știu acum precis, 70-80, pe platou, ca să ne ia cu duba, să ne ducă la Penitenciar. Aveau dubă care ducea la Penitenciar, mașina aia a Penitenciarului. Înainte de a ne încărca în dubă, iară ne-au bătut și era unul civil, îmbrăcat într-o scurtă albastră de fâș, vătuită, cu ochelari, era mai subțire, avea pantaloni gri și încălțările erau negre. Acesta ne-a spus: «Ce v-a trebuit vouă să faceți scandal și să strigați: **Libertate**? Nu v-a fost bine în libertate? Ei lasă, că de-acuma, uitați-vă la soare (deci era dimineața, pe la ora 7,30-8,00), uitați cum răsare soarele! Am să vă ascund cel puțin 20 de ani de-acum încolo!». După care a dat dispoziție să fim imbarcați în camion și duși la Penitenciar.*⁴

² *Procesul de la Timișoara*, volumul V, pg. 2546

³ *Procesul de la Timișoara*, volumul V, pg. 2646-2647

⁴ *Ibidem*, pg. 2803

17 decembrie

În 17 decembrie continuă anchetarea manifestațiilor la sediul Inspectoratului, iar lucrătorii de la Securitate duc o intensă activitate în întreprinderi, pentru a identifica și aresta persoanele care au mai participat la manifestațiile din seara și noaptea de 16 decembrie. În cursul zilei, cea mai mare parte din manifestații arestați sunt duși de la Inspectorat la Penitenciar. În dimineața de 17 decembrie sosesc de la București cele două grupe operative ale Ministerului de Interne, la Securitate echipa condusă de generalul Macri Emil, iar la Miliție echipa condusă de general-maior Mihalea Velicu. Aceștia, practic, preiau coordonarea acțiunilor pentru reprimarea manifestațiilor din Timișoara.

În jurul orei 15,30 general-locotenent Nuță Constantin, adjunct al ministrului de Interne și șef al Inspectoratului General al Miliției, ajunge la sediul Inspectoratului și preia comanda tuturor efectivelor subordonate Ministerului de Interne.

Între orele 12,30 și 17,30 s-a ordonat distribuirea armamentului și muniției aferente, fiind înarmate aproximativ 375 de cadre ale Ministerului de Interne cu pistoale-mitralieră de 7,62 mm. Imediat după ordinul de înarmare, pe străzile orașului au apărut autoturisme Dacia și ARO, din care s-au tras rafale de armă care s-au soldat cu morți și răniți. Declarațiile date de mai mulți martori în cadrul audierilor în Procesul de la Timișoara susțin aceste fapte. Iată câteva fragmente din proces, care confirmă aceste activități ale celor de la Miliție și Securitate:

Martorul Portroghir Lucica: - „...din Calea Lipovei, Dispensarul 20. Când am ajuns la capăt, am întrebat militarii care erau acolo dacă pot să merg mai departe sau nu. Și atunci mi-au zis: «Doamnă, puteți să mergeți numai până la dispensar, dar mai departe de dispensar nu puteți merge!» Și, deoarece copiii aveau febră, erau bolnavi amândoi, am mers până la dispensar. Când am ajuns la dispensar, nu mai era nimeni acolo. Am așteptat puțin, ne-am întors înapoi de la dispensar. Când am ajuns în piață, am văzut o mașină roșie care a trecut și din care a început să se tragă. Atunci, în momentul când s-a tras, eu cu fetița și cu copilul și lumea care era acolo ne-am adăpostit sub mesele din piață.

P.C.: - Ce piață e acolo?

Po.L.: - Piața din Calea Lipovei. E o piață mică acolo. Și la un moment dat am văzut fetița plină de sânge. A început să plângă și mi-a zis: «Mămica, curge sânge!»». Când am văzut, și eu m-am intimidat, m-am speriat și atunci a venit cineva, nu mai rețin cine, și a vrut să ducă fetița la spital. Eu nu am vrut să duc fetița, că am zis că mai bine o duc acasă, că s-au întâmplat atâtea și mi-e frică să o duc la spital. Am dus-o acasă, i-am acordat îngrijirile pe care știam eu să le dau, m-a ajutat și o vecină din bloc. După aia, în data de 25, am mers cu ea la dispensar.

P.C.: - De unde-i curgea sânge? Unde fusese lovită?

Po.L.: - Aici, în cap.

P.C.: - La cap, da?

Po.L.: - Da.

P.C.: - Din mașina aceea roșie s-a tras?

Po.L.: - Da. Așa spunea și lumea. Eu am văzut mașina, a trecut așa repede, și lumea de-acolo a zis că din mașină s-a tras. Și, atunci, am stat acolo, în stație, mai mult de o jumătate de oră, că s-a tot tras încontinuu. Că erau militarii care ne apărau...

P.C.: - *Deci în momentul în care a fost rănită fetița dv. înțeleg că nu militarii trăsese ră. PotroghirLucica: - Nu, nu, nu! Atunci, după ce a trecut mașina, imediat... ”*⁵

Martorul Hauer Erik: - „În Piața Operei. Acolo, când am văzut că se trage, am venit înapoi. Am venit înapoi în Piața Traian. Pe la ora șapte am fost deja în Traian. Un ARO, o mașină albă, s-a ținut după noi și a început să se tragă. Eu nu am putut să fug, prietenii au fugit. Și am fost nimerit în picior. De acolo, am vrut să merg acasă; se oprise o DACIA albă și ne-au băgat în portbagaj cu încă două fete, și pe un băiat l-au băgat în față, în mașină, și ne-au dus la Miliția Municipiului. Acolo am fost bătuți de cei de-acolo. Ne-au luat tot ce am avut la noi. Eu am avut numai o brichetă și, de acolo, am fost dus la spital la ora două noaptea. La Spitalul Județean.”⁶

Martora Rusu Maria: - „În momentul respectiv n-am observat, vă spun, am stat din decembrie și mă gândeam, de unde a putut să apară o Dacia 1300, de culoare roșie, sută la sută nu pot să vă spun, galbenă, pentru că începuse să se amurgească... Asta era în jurul orei 17,00-17,30, cam în jurul acestei ore era, a izbucnit o Dacie, dar, de unde a venit, nu pot să vă relatez. A ieșit din incintă, după părerea mea, să nu fi ieșit din incinta U.T.T., pe poarta 2, acuma nu pot să fiu nedreaptă, să spun 100%, că nu știu de unde a ieșit. Dacă ieșea dintre cetățenii respectivi, părerea mea este că ar fi oprit-o manifestanții și nu i-ar fi dat voie să treacă, nu știu, destul că a apărut această mașină. I s-a dat voie să treacă în spatele cordonului de militari, din mașina respectivă au coborât trei cetățeni, îmbrăcați, vă spun, nu cunosc gradele, nu cunosc, erau tot în uniformă kaki, ca și militarii. Unul dintre, deci domnul acela de o statură nici prea înaltă, nici mijlocie, a mers prin spatele cordonului și a luat-o spre grădinile respective, spre un bloc care se face acuma nou, s-a pus în capătul cordonului și, nu atât din discuțiile, poate de gălăgie, nu am auzit altceva decât că a ordonat: «Foc!». Gloanțele respective au ricoșat în complex și în clădirile respective ale complexului comercial, unde este librăria, frizeria și celelalte și, după aceea, când a ordonat dânsul: «Foc!», s-a tras în toate direcțiile. Deci nu mai știam din care direcție se trage.”⁷

18 decembrie

În data de 18 decembrie, generalul Nuță ordonă organizarea a opt dispozitive de luptă, amplasate în următoarele puncte:

„D1” – Piața Operei, „D2” – Catedrală, „D3” – Piața Dacia, „D4” – Calea Aradului, „D5” – Calea Lipovei, „D6” – Calea Buziașului, „D7” – Spitalul Județean, „D8” – Piața Ștefan Furtună. Fiecare „D” era condus de un ofițer de la Miliție și avea în componență 10 cadre de Miliție și 15 militari în termen. Toți erau dotați cu arme și muniție de luptă, iar comandantul dispozitivului avea și o stație de emisie-recepție, prin care se comunica cu generalul Nuță. La ordinul generalului Mihalea, coloneii Corpodeanu și Obăgilă au trecut la alcătuirea celor 16 echipe de ofițeri și subofițeri pentru cele opt dispozitive. Până la orele 15,00, toate cele opt „D”-uri au fost amplasate în dispozitiv.

---

⁵ *Procesul de la Timișoara*, vol. IV, pg. 2285-2286

⁶ *Procesul de la Timișoara*, vol. IV, pg. 2363

⁷ *Procesul de la Timișoara*, vol IV, pg. 2378-2379

Au fost alcătuite și cinci patrulare mobile împărțite pe cinci zone cu indicativele „Z1”-„Z5”, iar coordonatorul lor avea indicativul „Z6”.

În 18 decembrie au primit arme și muniție încă 120 de cadre ale Ministerului de Interne. La Penitenciar ofițerii Miliției și Securității au început interogarea arestaților, iar generalul Macri a trimis la Spitalul Județean o echipă condusă de Sălăjan Gheorghe pentru anchetarea răniților.

La ordinul dat de Elena Ceaușescu și Emil Bobu, în seara zilei de 18 decembrie, generalul Nuță, împreună cu generalul Macri Emil și Coman Ion, a trecut la organizarea sustragerii cadavrelor aflate la morga Spitalului Județean. Astfel, Sima Traian, împreună cu Deheleanu, Ghircoiaș și Tudor Stănică, s-a deplasat la Spitalul Județean, pentru a discuta cu directorul spitalului, doctorul Golea Ovidiu. Generalul Macri a telefonat la Crematoriul „Cenușa”, pentru a rezolva incinerarea cadavrelor, iar Corpodeanu a primit ordin să alcătuiască o echipă din ofițerii de la judiciar, care să încarce cadavrele. Radu Bălan l-a apelat telefonic pe inginerul Rotaru de la COMTIM, pentru a obține o autoizotermă necesară transportului cadavrelor la București. Căpitanul Ciucă Valentin a primit ordinul să conducă autoizoterma de la Inspectoratul Județean la spital. Operațiunea de încărcare a celor 44 de cadavre s-a desfășurat în noaptea de 18 pe 19 decembrie, între orele 0,30 și 4,00. La această acțiune au participat: colonelul Corpodeanu, colonelul Ghircoiaș, care a triat și a indicat care cadavre trebuie încărcate, căpitanul Ciucă și maiorul Veverca Iosif, maiorul Avram Gheorghe, maiorul Mișea Eugen, căpitanul Preda Laurențiu, căpitanul Grui Tiberiu, lt.-major Peptan Eugen, care au încărcat cadavrele.

19 Decembrie

Pe parcursul zilei de 19 decembrie acțiunile organelor M.I. au o intensitate maximă. Se încearcă identificarea „capilor” care au condus demonstrații, anchetele de la Penitenciar și sediul Inspectoratului de Interne fiind în plină desfășurare. Pe teren dispozitivele „D1-D8” își mențin pozițiile iar patrularele mobile „Z1-Z5” își continuă activitatea. În a doua parte a zilei ofițerii de Securitate din întreprinderi sunt retrași.

20 Decembrie

La ora 13,00. la Comitetul Județean de Partid sosește primul-ministru Dăscălescu împreună cu Emil Bobu. Sub presiunea demonstrațiilor arestații din penitenciar sunt eliberați. Dispozitivele „D1-D8” sunt retrase. Majoritatea lucrătorilor M.I. se retrag la sediul Inspectoratului. Revoluționarii proclamă Timișoara primul oraș liber de comunism.

Gino **RADO**